

Державний вищий навчальний заклад
«Українська академія банківської справи Національного банку України»
Кафедра міжнародної економіки

Робота на II Всеукраїнську студентську олімпіаду
за напрямком «Світове господарство та міжнародні економічні відносини»
на тему: «Сучасний стан та перспективи використання офшорних зон в
функціонуванні банківських систем»

Виконала: студентка IV курсу
спеціальності
«Міжнародна економіка»
Гирба О. О.

Науковий керівник: д.е.н., доцент
Д'яконова І. І.

Суми – 2011

Актуальність теми дослідження. На сьогодні використання офшорних зон перетворилися у невід’ємний елемент світової економічної системи та є однією із головних причин досить успішного функціонування банківських систем. Слід зазначити, що за сучасного рівня інтернаціоналізації соціально-економічних процесів майже усі багатства трансформаційного світового ринку мають тенденцію перетікати (законним та незаконним шляхом) у багаті країни, незалежно від того, де вони були створені і до чого відносяться – до матеріальних ресурсів або до духовних цінностей, що набрали форму матеріальних ресурсів. Хаотичний рух капіталів, нецільове використання офшорних зон вносить збурення у фінансові системи та призводить до економічних криз.

Кризовий стан економіки викликало значний вплив капіталу із країни (особливо цей процес характерний для України). Витрати із цього явища добре відомі: втрата виробничого потенціалу, податкової бази і контролю над грошовим оборотом – все це лягає на суспільство і в цілому ускладнює здійснення заходів державної політики по стабілізації економіки.

Про актуальність проблематики свідчить і досить велика кількість наукових досліджень у цій сфері, зокрема праці Г. А. Матусовського, С. А. Худолея, Ю. В. Сорокіна, Ю. О. Волкова, Н. П. Кучерявинка, С. А. Квасова В. І. Антипова, А. Ф. Волобуєва, В.А. Предборського, О. Є. Користіна, В. В. Лисенко та інших.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукові результати та висновки дослідження було використано у науково-дослідних роботах кафедри міжнародної економіки Державного вищого навчального закладу «Українська академія банківської справи Національного банку України», а саме «Реформування фінансової системи України в умовах євро інтеграційних процесів (державний реєстраційний номер 0109U006782)».

Об’єкт дослідження. Офшорні зони у банківському бізнесі.

Предмет дослідження. Офшорні території як елемент функціонування світової фінансової системи.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є проаналізувати використання офшорних зон у банківських системах в умовах трансформації соціально-економічних систем.

Відповідно до поставленої мети у роботі визначені такі завдання:

- розкрити теоретичні засади і основні проблеми використання офшорних зон та ухилення від податків;
- проаналізувати схеми використання офшорних зон, у тому числі способи незаконного характеру;
- оцінити масштаби ухилення від податків та об'єми «переховування» капіталу в офшорах у банківському бізнесі в Україні та у світі;
- дослідити доцільність використання офшорних зон та наслідки функціонування «податкових раїв» для світової економіки;
- виявити методи, які обмежують операції через офшорні зони;
- проаналізувати позитивні і негативні тенденції розвитку офшорних юрисдикцій.

Інформаційна база. Ресурси порталів Верховної ради України, Міжнародного валютного фонду, Національного банку України, Державного комітету статистики України, Організації економічного співробітництва і розвитку; наукова аналітика; статистична інформація з мережі Інтернет; періодична література.

Методи дослідження. У процесі дослідження залежно від цілей і задач використовувались відповідні методи дослідження економічних процесів. При дослідженні сутності офшорних зон, використовувалися методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції, спостереження і узагальнення; при розробці підходів до оцінки рівня «переховування» капіталів в офшорних зонах та ухилення від податків – розрахунково-аналітичний, економіко-статистичний; при здійсненні аналізу масштабів використання офшорних зон у банківських системах – статистичні методи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наданні практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення механізму протидії легалізації

доходів, отриманих злочинним шляхом, в Україні та у визначенні основних критеріїв оцінки деяких схем легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.

Апробації результатів дослідження. Основні результати дослідження доповідались автором у 2009-2010 рр. на науково-практичних конференціях. Серед них: XII Всеукраїнська науково-практична конференція «Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: погляд у майбутнє» (м. Суми), International scientific-practical conference for students papers “Global financial crisis and its national specific features” (Sumy), XIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: погляд у майбутнє» (м. Суми).

Висновки. У результаті проведеного дослідження можна дійти до таких висновків і узагальнень:

1. На сьогодні не існує єдиного тлумачення та чіткої термінології для позначення офшорних зон. Використовують часто синонімічні поняття «офшорні зони», «офшорні території», «офшорні юрисдикції» тощо. Однак загальною є думка про те, що це поняття економіко-географічне.

2. Офшорний бізнес постійно видозмінюється та ускладнюється, адаптуючись до нових вимог та умов, зумовлених змінами законодавчої бази. Як наслідок, ускладнюються і схеми використання офшорних зон в банківському бізнесі, які часто базуються на вже існуючих.

3. Зростає інтерес підприємців всього світу до офшорів. Про це свідчить те, що майже половина світового руху капіталів у прямій та позиковій формах проходять через офшорні компанії.

4. Розвиток жорсткої міжнародної податкової конкуренції був зумовлений протиріччям між численними обмеженнями зі сторони національних законодавств та бурхливим розвитком міжнародних трансакцій внаслідок глобалізації фінансових ринків.

5. Циклічна схема самофінансування, наявність великої кількості способів використання офшорних зон дозволяє українським бізнесменам

залишати в тіні більшість своїх доходів. При цьому зберігається кришталево чиста репутація перед податковими органами, судами тощо. Практика використання офшорних зон для банківського бізнесу широко розповсюджена у світі загалом та в Україні зокрема. Однак всі приклади розкриття порушень законодавства у питанні функціонування офшорних зон закінчувалися лише сплатою штрафів. Провідні фінансові групи і до сьогодні активно використовують переваги офшорів для успішного ведення свого бізнесу.

6. Щороку спостерігається суттєве зростання офшорних операцій (у світі та в Україні) та зростання кількості офшорних фінансових установ. Однак має місце і досить неоднозначне ставлення до офшорів серед науковців та урядів різних країн. Часто національні уряди часто вважають офшорні фінансові операції просто засобом ухилення від оподаткування та відмивання брудних грошей. Їх же опоненти стверджують, що це просто один із способів ведення бізнесу.

Отже, використання офшорних компаній для ухилення від податків та відмивання брудних грошей стали проблемами міжнародної спільноти. Класичні офшори поступово починають зникати при цьому заміщуються аналогічними у податковому відношенні, але незабороненими та загальнодоступними режимами. Слід очікувати переміщення компаній з офшорних юрисдикцій до країн зі сприятливим аналогічним офшорному економічним ефектом, що може бути досягнутим через використання комбінованих заходів та внутрішніх податкових режимів. Як показала практика, необхідно активно протидіяти нецільовому використанню офшорних зон, а не покладати цю проблему на саморегулювання ринку. Таким чином, можна буде звести до мінімуму негативний аспект функціонування офшорних компаній та їх вплив на фінансову систему світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аксьонов, Д. Можливості сучасного офшорного бізнесу [Текст] / Д. Аксьонов // Фінансовий ринок України. – 2009. – № 11. – С. 38-41.
2. Данилишин, Б. Внутрішньодержавні зони спеціального фінансового режиму господарських трансакцій [Текст] / Б. Данилишин, Л. Шостак // Економіка України. – 2006. - № 3. – С. 12-79.
3. Латвія лідирує в ЄС за рівнем тіньової економіки [Електронний ресурс] / Центр зовнішніх досліджень OPAD. – Режим доступу : <http://opad.org.ua/2032-latviya-lidiruye-v-yes-za-rivnem-tinovoyi-ekonomiki.html/> - 21.07.2010. – Заг. з екрану.
4. Макогон, Ю. В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства [Текст] : навч. посіб. / Ю. В. Макогон, В. С. Рижиков, С. В. Касьянюк, О. О. Коваленко. К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 424 с. – ISBN 966-364-314-5.
5. Москаленко, Н. В. Проблеми, зумовлені функціонуванням офшорних юрисдикцій, та шляхи їх розв'язання [Текст] / Москаленко Н. В. // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 10. – С. 117-121.
6. Прямі іноземні інвестиції в Україну [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2010/zd/ivu/ivu_u/ivu0210.html. – Заг. з екрану.
7. Прямі інвестиції [Електронний ресурс] / Держкомстат України. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/zd/zd_rik/zd_u/pi_07u.html. – Заг. з екрану.
8. Offshore banking [Electronic resource] / Carlo Scévola & Partners// http://www.carloscevola.com/offshore_banking.php.